

Uniformering van de economische kengetallen in zeugenmanagementsystemen

Liesbeth ter Elst-Wahle, PV; Paul Bens, DLV; Hans Fuchs, ATC

Er zijn uniforme rekenregels en definities van economische kengetallen in de zeugenhouderij opgesteld. De afgesproken set kengetallen is geschikt voor **bedrijfsvergelijkingen**, zowel binnen het eigen bedrijf als over bedrijven heen.

Een groot aantal zeugenhouders is in het bezit van een zeugenmanagementsysteem. Aan de hand hiervan kan de varkenshouder inzicht verkrijgen in het behaalde bedrijfsresultaat en daarmee zwakke en sterke punten van zijn bedrijf opsporen. Het inzicht komt tot stand door interne en door externe bedrijfsvergelijking. Het blijkt dat de varkenshouders goed binnen het eigen systeem kunnen vergelijken, bijvoorbeeld de resultaten van 1994 met die van voorgaande jaren. Als de varkenshouder zijn technische en economische resultaten met die van andere varkenshouders wil vergelijken kan een probleem ontstaan. Er zijn verschillende managementsystemen op de markt, die elk hun eigen kengetallen hebben en een eigen achterliggende rekenregel, die veelal niet expliciet is opgesteld voor bedrijfsvergelijking. Toevalligheden of bedrijfs-specifieke situaties kunnen daardoor een grote invloed hebben op de uitkomsten, wat voor bedrijfsvergelijking juist niet gewenst is.

De inhoudelijke discussie over uniforme kengetallen is momenteel afgerond. Bij de keuze van deze kengetallen is nadrukkelijk gezocht naar die kengetallen die daadwerkelijk iets zeggen over de technische efficiëntie en de prijsefficiëntie van het bedrijf. Hieronder wordt dit aan de hand van voorbeelden verduidelijkt

Technische efficiëntie

Een varkenshouder is in de eerste plaats geïnteresseerd in zijn technische efficiëntie. Een voorbeeld hiervan zijn de voerkengetallen. In alle systemen is het kengetal voerconsumptie van biggen opgenomen. Een voerconsumptie van 28 kg per big lijkt normaal. Bij de interpretatie van het kengetal moet de varkenshouder echter rekening houden met het aflevergewicht van de biggen.

Ook moet de varkenshouder zich afvragen of er rekening is gehouden met de hoeveelheid aanwezig voer op balansdatum en met de opgenomen hoeveelheid voer door biggen die op balansdatum aanwezig zijn. Deze zaken blijken een duidelijke invloed te hebben op het kengetal voerconsumptie per afgeleverde big. De meeste systemen houden geen rekening met deze factoren, of ze houden op verschillende manieren rekening met eenzelfde factor. In de uniformeringsafspraken is getracht deze invloeden uit te schakelen zodat daarmee een kengetal wordt verkregen dat iets zegt over het werkelijke voerconsumptie van afgeleverde biggen. De bepaling van het voerconsumptie is dan ook als volgt: de hoeveelheid voer op de beginbalans + de aankopen in het jaar - de hoeveelheid voer op de eindbalans. Stel dat het totale voerconsumptie voor een bedrijf 90.000 kg is en dat normaal per jaar 3000 biggen worden afgeleverd op een leeftijd van 11 weken. Dit betekent dat het voerconsumptie per afgeleverde big normaal 30 kg is. In het geval er aan het einde van het jaar 100 biggen (leeftijd 10 weken) nog niet worden afgeleverd, betekent dit per afgeleverde big een voerconsumptie van $90.000 / 2900 = 31,0$ kg. Het is echter niet terecht om het opgenomen voer van de niet afgeleverde biggen toe te rekenen aan de wel afgeleverde biggen. Bij een normaal voeropnamepatroon hebben de nog niet afgeleverde biggen 73% van het voer van de afgeleverde biggen opgenomen. Het voerconsumptie van de afgeleverde biggen wordt dan als volgt:

$$\{ 90.000 - (100 * 0,73 * 30) \} / 2900 = 30,3 \text{ kg per afgeleverde big.}$$

Ook is een kengetal opgenomen dat de voeropname weergeeft voor een aflevergewicht van 25 kg. Voor het omrekenen naar een opname ►

bij een gewicht van 25 kg is een meer verfijnde methode gekozen boven de methode van 2 kg per kg aflevergewicht. In deze verfijnde methode wordt de specifieke voederconversie van het bedrijf genomen (hoe efficiënt is het bedrijf ten opzichte van een standaardvoerschema) en de mate van afwijking van de 25 kg (hoe verder boven de 25 kg, hoe meer voer elke kg groei kost). Stel dat het aflevergewicht in het bovenstaande voorbeeld gemiddeld 28,6 kg is. Het corrigeren van het voerbruik van 30,3 kg per afgeleverde big naar een big van 25 kg leidt volgens de uniformeringsafspraken tot een opname van 24,5 kg. Een collega-varkenshouder, die de biggen op 26 kg aflevert met een vergelijkbare voeropname, heeft een gecorrigeerde voeropname van 28,4 kg. Bij een correctiemethode van 2 kg per kg groei zijn de voeropnames respectievelijk 23,1 en 28,4 kg. Door het hanteren van de verfijnde correctiemethode kan de discussie dus gaan over het verschil in resultaat en niet over het verschil in omstandigheden,

Prijsefficiëntie

De economische kengetallen tussen bedrijven kunnen aanzienlijk verschillen. Dit wordt niet alleen veroorzaakt door verschillen tussen managementsystemen, maar ook door een verschil in het vastleggen van gegevens door de varkenshouders zelf. Dit laatste betreft bijvoorbeeld de diverse kosten en de nabetalingen. In de uniformeringsafspraken is nu duidelijk vastgelegd welke zaken exact bij de bepaling van het saldo mogen worden meegenomen, Ook de enkelvoudige kengetallen zijn verbeterd. Het kengetal opbrengstprijs per big is daar een duidelijk voorbeeld van. De waarde van dit kengetal wordt beïnvloed door het aflevergewicht van de biggen en de periode waarin de biggen zijn afgeleverd. Als een varkenshouder de biggen op een hoger gewicht aflevert, zal de prijs hoger zijn dan wanneer op een lager gewicht wordt afgeleverd. De prijs van de biggen schommelt in de loop van de tijd. Het moment van afleveren kan dus de prijs bepalen. De opbrengstprijs van biggen die worden opgelegd in het eigen mestbedrijf worden door de varkenshouder ingeschat op basis van de markt-

prijs. Voor externe bedrijfsvergelijking is het echter niet zinvol om ook van die biggen prijzen te vergelijken, maar wel van die biggen die verkocht zijn aan derden. De voorgaande zaken bemoeilijken een goede interpretatie van de opbrengst van de biggen en een goede vergelijking met collega's. Daarom is in de afspraken het kengetal "opbrengstprijs van verkochte biggen op 25 kg" opgenomen, waarin met al deze zaken rekening wordt gehouden. Alleen die biggen die werkelijk verkocht zijn worden meegenomen in de berekening, waarbij de prijs wordt gecorrigeerd voor een aflevergewicht afwijkend van 25 kg, en de afleveringsperiode. Blijkt de behaalde biggenprijs dan nog aan de lage kant te zijn, dan is het zinvol om na te gaan of de betaling door de afnemer wel voldoende is.

De varkenshouder in het voorgaande voorbeeld heeft voor zijn verkochte biggen (aflevergewicht 28,6 kg) een prijs van $f 98,-$ ontvangen. Voor het extra aflevergewicht moet $f 2,54 * 3,6 = f 9,14$ gecorrigeerd worden. Een correctie voor de afleverperiode wordt gedaan aan de hand van de LEI-notering. In het betreffende jaar was de gemiddelde LEI-notering $f 95,-$. Ook wordt vastgesteld wat de gemiddelde opbrengst per verkochte big is wanneer de biggen verkocht waren voor de prijs die in de betreffende afleverweek gold. Deze is voor dit bedrijf $f 94,30$. De opbrengstprijs van verkochte biggen op 25 kg wordt dus:

$$f 98,- - f 9,14 + (f 95,- - f 94,30) = f 89,56.$$

Gevolgen van uniformering

Door de uniformeringsafspraken zullen de managementsystemen moeten worden aangepast, zowel ten aanzien van invoermogelijkheden als berekeningswijzen. Dit kost tijd en geld voor de systeemaanbieders en kan dus niet van vandaag op morgen worden gerealiseerd. De deelnemende managementleveranciers staan echter achter de opgestelde uniformeringsafspraken en willen ook dat deze in de toekomst gebruikt zullen worden. In de komende versies van de systemen zullen deze dan ook worden ingebouwd.

Nieuwe kengetallen leiden altijd tot een periode van gewenning. De resultaten van de kengetal-

len kunnen veranderen ten opzichte van de huidige waarden. De varkenshouder zal moeten wennen aan een aangepaste invoer en moeten leren werken met de nieuwe kengetallen. Ook organisaties moeten wennen aan de nieuwe kengetallen en zaken als voergeldcontracten moeten worden aangepast aan de nieuwe situatie.

Met al deze zaken is bij het bepalen van de kengetallen en rekenregels zoveel mogelijk rekening gehouden. Ondanks de noodzakelijke periode van gewenning zal de meerwaarde toch zodanig zijn, dat overschakelen naar de nieuwe kengetallen een verbetering betekent voor externe bedrijfsvergelijking.

Tenslotte

De inhoudelijke zaken ten aanzien van de uniformeringsafspraken over de economische kengetallen voor de zeughouderij zijn nu afgerond. Deze worden samen met de afspraken voor de

technische kengetallen in één eindpublikatie opgenomen. Deze publikatie (produktnummer 183); "Uniformeringsafspraken varkenshouderij. Technische en economische kengetallen zeughouderij, versie 96.1" kan besteld worden bij het ATC (tel. 03 17-479658). Oorspronkelijk is met de leveranciers overeengekomen dat de nieuwe afspraken begin 1996 geïmplementeerd zouden zijn. Vanwege diverse ontwikkelingen in de software-wereld hebben de leveranciers zich echter genoodzaakt gezien om de afspraken over gelijktijdige implementatie op korte termijn te laten varen. Pas bij een volledige herziening van hun programma's zullen zij de nieuwe afspraken gaan opnemen. Door vragen vanuit de sector om goede kengetallen voor externe bedrijfsvergelijking, zowel door varkenshouders als door voorlichters, zal de leveranciers duidelijk moeten worden dat de waarde van dergelijke kengetallen voor de praktijk groot is. ■